

Tadeusz Makiewicz, Piotr Pawlak

Psary, st. 40, gm. Jemielno, woj.
leszczyńskie, AZP 70-24(?)/-

Informator Archeologiczny : badania 25, 75-76

1991

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

żuźli żelaznych. Materiał ceramiczny, w tym ceramika grafitowa, pozwala datować obiekty od fazy A₂ po rozwiniętą fazę B₂ okresu wpływów rzymskich.

Badania przerwano z powodu braku środków finansowych.

Pikule, st. 2
gm. Janów Lubelski, woj. tarnobrzesk
AZP 89-79/4

Państwowa Służba Ochrony Zabytków
Oddział Wojewódzki w Tarnobrzegu.

Badania prowadzili mgr mgr Ewa i Krzysztof Garbaczowie. Finansowane przez Państwową Służbę Ochrony Zabytków w Tarnobrzegu. Pierwszy sezon badań. Cmentarzysko ciałopalne kultury przeworskiej.

Stanowisko zostało odkryte przypadkowo przez poszukiwaczy militariów w 1990 r. Wydobyte wówczas zabytki to przede wszystkim elementy uzbrojenia, jak brązowy fragm. pochwy miecza, żelazny miecz z pochwą, fragm. umbra z nitami, groty oszczepów i włóczni, długie noże, tok, a także ostroga i krótkie noże. Na stanowisku nie znaleziono ceramiki.

Podjęte w sierpniu 1991 r. ratownicze badania wykopaliskowe doprowadziły do odkrycia 2 grobów ciałopalnych jamowych. Oprócz przepalonych kości wyeksplorowano żelazną klamrę do pasa, nity, drobne fragm. przepalonych przedmiotów żelaznych i brązowych.

Na podstawie dotychczasowych wyników badań cmentarzysko wstępnie datowane jest na fazy A₂ młodszego okresu przedrzymskiego — B₂ okresu wpływów rzymskich.

Badania będą kontynuowane.

Podzamcze (Góra Birów), gm. Ogrodzieniec, woj. katowickie patrz środkowa i późna epoka brązu
Poreba, st. 3, gm. Jaraczewo, woj. kaliskie patrz wczesna epoka żelaza

Psary, st. 40
gm. Jemielno, woj. leszczyńskie
AZP 70-24(?)/---

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
Instytut Prahistorii w Poznaniu
Wojewódzki Ośrodek Archeologiczno-Konserwatorski w Lesznie

Badania prowadzili prof. dr hab. Tadeusz Makiewicz (autor sprawozdania) i mgr Piotr Pawlak. Finansowane przez Wojewódzki Ośrodek Archeologiczno-Konserwatorski Leszno. Trzeci sezon badań. Cmentarzysko kurhanowe kultury przeworskiej.

W trakcie badań prowadzonych w lipcu i sierpniu 1991 r. zbadano prawie całkowicie kurhan nr 3, który od strony zachodniej stykał się z kurhanem nr 4, zaś od kurhanu nr 2 oddalony był o ok. 8 m. Miał on kształt dość nieregularnego nasypu kamienno-ziemnego zbliżonego do owalu o wym. 14 x 12 m. Wysokość ponad otaczający teren wynosiła ok. 1,5 m od strony południowej i sięgała 3 m od strony północnej. Warstwę zewnętrzną stanowiła ziemia próchnicza z wielką ilością kamieni, które tworzyły rodzaj mało zwartego bruku. Pod tą warstwą znajdował się właściwy nasyp kamienny kurhanu, utworzony z wyraźnie większych kamieni. Okazało się, że kurhan był silnie zniszczony przez działalność istniejącej tutaj w czasach nowożytnych cegielni. Zniszczyła ona kurhan w ten sposób, że przez wybieranie gliny dookoła zachował się on w postaci postumentu kształtu kwadratowego. Nasyp kamienny zachował się do wys. ok. 1 m, zaś wybierzisko gliny po bokach sięgało poziomu 1-1,5 m poniżej dawnego poziomu gruntu. Średnica kurhanu ustalona na podstawie rekonstrukcji geometrycznej wynosiła 13,5 m; w odległości 1,2 m od brzegu jądra kamiennego biegł wieniec kamienny utworzony z wyraźnie większych kamieni (40-80 cm), którego śr. wynosiła 16 m. Pod jądrem kamiennym kurhanu wyraźnie

czytelna była warstwa próchnicy pierwotnej. W części północno-zachodniej pod nasypem kamiennym znajdowała się niewielka jama (śr. 40 cm, gł. 30 cm), której wypełnisko stanowiła ziemia próchnicza z dużą ilością kamieni w części górnej i spalenizny w dolnej. W jamie znaleziono kilka zbrylonych fragm. kolczugi żelaznej.

Materiał zabytkowy z kurhanu jest nieliczny. Poza wzmiankowanymi ułamkami kolczugi stanowi go ręcznie lepiona ceramika kultury przeworskiej, wśród której wystąpiło kilka fragm. pochodzących z naczyń wazowatych oraz ułamek naczynia jeżowatego. Całość materiału pozwala określić chronologię kurhanu na stadium B₂/C₁ okresu rzymskiego.

W odległości ok. 1 m na południowy zachód od wieńca kamiennego znajdował się duży kamień (wym. 0,85 x 0,65 m), który, jak się okazało, był celowo obrabiany. Wydaje się, że jest to rodzaj kamiennego ołtarza znajdującego się pierwotnie tuż przy kurhanie, na którym odprawiano obrzędy pogrzebowe. Znane są liczne analogie tzw. sydstenar przede wszystkim z terenu Gotlandii. Zapewne analogiczny kamień znajdował się także przy kurhanie nr 4. Świadczy to o możliwości kontaktów z terenem Skandynawii, a konkretnie z bałtycką wyspą Gotlandią.

Rąty, st. 1, gm. Somonino, woj. gdańskie patrz wczesna epoka żelaza

Skąły
gm. Słupia Nowa, woj. kielec-
kie

Muzeum Archeologiczne w Krakowie
Państwowa Służba Ochrony Zabytków
w Kielcach

Badania prowadzili prof. dr hab. Kazimierz Bielenin, mgr Szymon Orzechowski, dr Jolanta Drażyk. Finansowane przez Państwową Służbę Ochrony Zabytków w Kielcach. Stanowisko osadniczo dymarskie, wielopieczowiskowe, okres wpływów rzymskich.

Stanowisko zostało odkryte w 1961 r. na polu S. Osińskiej. W czasie wstępnych badań zarejestrowano wtedy w profilu drogi wąwozu szereg małych piecowisk, jam produkcyjnych z okresu wpływów rzymskich. Obecnie rozpoczęte badania w Skąłach są realizacją szerszego programu, którego celem jest poznanie zagadnień osadniczych związanych ze starożytnym hutnictwem świętokrzyskim.

Badania w 1991 r. skoncentrowano na zachodnim odcinku pola, gdzie w ścianie wąwozu znajduje się odsłonięte piecowisko dymarskie. W 1961 r. w jamie po stronie północnej tego piecowiska znaleziono małą żelazną łopatkę. Wykop badawczy o wymiarach 8 x 50 m założono równoległe do drogi, w odległości 1 m od krawędzi ściany wąwozu, w nawiązaniu do występującego w niej piecowiska. W wykopie na gł. 60–80 cm natrafiono na pozostałą część piecowiska dymarskiego złożonego z jednego ciągu trójek piecowych oraz ślady pale-nisk, jam z rozproszonymi grąpiami. W północnej części wykopu odkryto prostokątną chatę słupową o wymiarach ok. 4 x 3 m. W jej płasko zagłębionym wypełnisku znaleziono kamień żarnowy, ułamki naczyń glinianych, drobne żużle oraz kości zwierzęce.

Stwierdzona tu duża koncentracja małych piecowisk o charakterze nieuporządkowanym oraz systemów trójkowych w powiązaniu z warstwą osadniczą pozwala wnioskować o istnieniu lokalnego ośrodka dymarskiego. Daje się tu zaobserwować zarówno rozwój techniki dymarskiej od małego piecyka Kunów 1 do powiększonej kotlinki świętokrzyskiej, jak również przechodzenie od drobnej produkcji prowadzonej w ramach małych, kilkupieczowisk piecowisk nieuporządkowanych do wytwórczości na większą skalę, organizowanej w obrębie warsztatów systemowych, których pozostałością są piecowiska złożone z szere-gów trójek piecowych. Należy tu zaznaczyć, że po drugiej stronie drogi w ogrodzie dworskim znaleziono w okresie międzywojennym srebrny denar rzymski. Niestety nie został on zidentyfikowany.

Badania będą kontynuowane.